

Nexus Conference 2004

Europe. A Beautiful Idea?

European Intellectual Summit

Zaterdag 4 december 2004

09.00 — 18.15 uur

Van Nelle Fabriek

Van Nelleweg 1 - Rotterdam

Sprekers

Atzo Nicolai - Adam Zagajewski - Modris Eksteins - Karl Schlögel
Simeon Saxe-Coburg Gotha - Kalypso Nicolaidis - Bassam Tibi
Miguel Maduro - Jacqueline de Romilly - George Klein - Adam Zamoyski
Ivan Fischer - Yvonne van Rooy - Jos de Mul - Gianni Vattimo
Tzvetan Todorov - Michael Sandel - Thomas Pangle - Marjolijn Februari
Jan Peter Balkenende - зкн Prins Hassan bin Talal - José Manuel Barroso
Fritz Stern - Mario Vargas Llosa - Timothy Garton Ash

Concert

Folk Songs van Luciano Berio door het Schönberg Ensemble

Europe. A Beautiful Idea?

Considerate la vostra sementa:
fatti non foste a viver come bruti,
ma per seguir virtute e canoscenza.

Denk aan je afkomst: 't is ons niet gegeven
Te leven als het redeloze beest;
Wij horen deugd en kennis na te streven.

Dante, Inferno, Canto 26

1

Aan Seneca hebben we het inzicht te danken dat we het meeste leren van een voorbeeld. Erasmus, alom erkend als Europeaan par excellence, is het beste voorbeeld voor wie de betekenis van de idee Europa wil leren kennen. Ofschoon geboren in Rotterdam wist hij zich nooit aan één plaats gebonden en voelde hij zich overal in Europa thuis. Erasmus was een humanist: hij sprak zijn talen; hij kende de rijkdom van de Europese cultuur en haar geschiedenis; hij had oog voor zowel de geestelijke als de wereldlijke dimensie van het bestaan; hij respecteerde tradities, maar stond open voor nieuwe ontwikkelingen, en was er bovenal van overtuigd dat letteren, kunst, filosofie en theologie bij uitstek het instrumentarium vormen dat mensen kan helpen om de belangrijkste waarden en kwaliteiten van het leven te leren kennen en te onderhouden. Erasmus is ook de man die zich, in een tijdperk waarin het Europese continent opnieuw in de greep is van oorlog en geweld, beijvert voor verdraagzaamheid, vrede en vrijheid. Het is niet onbelangrijk om vast te stellen dat deze beroemde Europeaan leefde in een tijd waarin Europese Unie, euro, constitutie en Europese richtlijnen nog niet eens als termen bestonden. De idee Europa is naar zijn wezen een cultureel en ethisch idee, geen politiek-economisch begrip. In Erasmus herkennen we de Europeaan omdat hij in elk opzicht de Europese geest vertegenwoordigt, omdat deze man in leven en werk zozeer het voorbeeld is van het Europese beschavingsideaal en zijn hoogste waarden. Het is echter ook niet onbelangrijk om vast te stellen dat Erasmus aan het einde van zijn leven een teleurgesteld man was. Het Europa dat hem voor ogen stond, het beschavingsideaal dat hij had willen realiseren, verdween in godsdiensttwisten, machtspolitiek en geweld.

2

De *founding fathers* van de Europese Unie waren utopisten met een groot gevoel voor realiteit. Opdat de burgers van dit continent Europeanen konden zijn, opdat de meest fundamentele sociale, morele en geestelijke waarden gecultiveerd konden worden, zou het gif van het nationalisme en misbruik van politieke macht voor eens en altijd uitgedreven moeten worden. Europa zou een politieke, economische en rechtsstatelijke eenheid moeten worden, waar vrede, veiligheid en welvaart voor alle burgers zijn gewaarborgd, en

waar Europese instituties en een Europese grondwet de democratie en fundamentele mensenrechten beschermen. Anno 2004 is deze Europese droom in vervulling gegaan. Er is een hereniging van West- en Oost-Europa; al vijftieng lander zijn lid van de Unie; er is een Europese grondwet; oorlog tussen Europese naties is ondenkbaar geworden. Maar de vregde ontbreekt. Het trotse Europa dat Churchill, Schuman en Monnet in gedachten hadden—Europa als moreel en cultureel voorbeeld voor de rest van de wereld—dat Europa is er niet. Het verenigde Europa is verward, ten prooi aan wantrouwen en verdeeldheid. En vragen die geen vragen zouden mogen zijn, zoeken rusteloos naar een antwoord dat verdwenen lijkt te zijn. Wat is Europa? Wie is Europeaan? Waar is Europa? Het is de Europese geest die is verdwenen, en daarmee de begeestering voor Europa. Eén ding weten we echter zeker: net zo min als het beschavingsideaal van Erasmus gerealiseerd kan worden in een wereld zonder vrede, welvaart en democratische instituties die onze rechten waarborgen, zo zal er in de Europese samenleving geen vrede en welvaart blijven bestaan zonder de cultivering van het Europese beschavingsideaal en zijn waarden.

II

Wat is nu nog de betekenis en politieke relevantie van de idee Europa? Het Nederlandse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie biedt een unieke kans om deze vraag op de internationale politieke agenda te plaatsen en het maatschappelijk debat over de toekomst van Europa te openen. Een reeks fundamentele vragen kan zo aan de orde komen: Welke waarden koesteren we en waarom? Welke ideeën zijn in onze samenleving dominant, wat zijn de vooronderstellingen en consequenties? Welke verantwoordelijkheden en mogelijkheden heeft de Europese politiek? Wat zou alle Europeanen moeten binden? Hoe kan het Europese beschavingsideaal gecultiveerd worden? Wat zou de rol van Europa in de wereld moeten zijn? Wat betekent het om burger van Europa te zijn?

De Nederlandse regering bood het Nexus Instituut de gelegenheid om in de tweede helft van 2004 over deze vragen een reeks internationale conferenties met zowel vooraanstaande ‘denkers’ als ‘beslissers’ te organiseren. Allereerst was er als opmaat in Tilburg de Nexus-lezing van George Steiner: *The Idea of Europe*. In Den Haag was er de openingsconferentie waaraan internationale politici en intellectuelen deelnamen. De genodigden kwamen uit alle delen van Europa om het debat over *The Politics of European Values* bij te wonen. Warschau was de volgende halte, hier werd een besloten seminar gehouden waar circa zeventig internationale politici, wetenschappers en schrijvers twee dagen met elkaar van gedachten wisselden over Europese waarden, Europese identiteit en de toekomst van de Europese Unie. Na Warschau volgde Berlijn voor het debat over onderwijs en de betekenis van kunst, cultuur en wetenschap voor het cultiveren van het Europese beschavingsideaal. In Washington, in het *Library of Congress*, was er het debat over vrijheid, democratie en de verdediging van universele waarden. Aanvankelijk was het

plan de slotbijeenkomst, waar aan de hand van de uitkomsten van de seminars een publiek debat zal worden gevoerd, opnieuw in Den Haag te organiseren. Totdat werd bedacht dat deze *Intellectuele Top* in het kader van het Nederlandse EU-voorzitterschap eigenlijk plaats zou moeten vinden in de stad die symbool is van het Europa dat uit zijn as is herrezen, en waar die beroemde Europeaan, Erasmus Roterodamus, werd geboren.

III

De eerste uitgave van ons tijdschrift *Nexus* kreeg als motto een citaat van Marguerite Yourcenar, een citaat dat gelezen mag worden als de taak die het Nexus Instituut zichzelf heeft gesteld:

Ieder die het geluk heeft in zekere mate voordeel te trekken uit dat culturele erfgoed was volgens mij verplicht het aan de mensheid door te geven.

Het is omwille van dit erfgoed dat het Nexus Instituut, in het jaar waarin het zijn tienjarig jubileum viert, zijn bijdrage heeft willen leveren aan de queeste naar de Europese geest en het humanisme van Erasmus, de enige traditie die het Europese beschavingsideaal en zijn waarden levend houdt.

Rob Riemen
Oprichter-directeur Nexus Instituut

Programma

- 09.00 Welkom *Rob Riemen*
09.10 Inleiding *Atzo Nicolai*
- I. A CITIZEN OF EUROPE
- 09.20 Lezing door *Adam Zagajewski*
10.00 Discussie met *Modris Eksteins, Karl Schlögel, Simeon Saxe-Coburg Gotha, Kalyso Nicolaidis, Bassam Tibi* en *Miguel Maduro* o.l.v. *Rob Riemen*
- 11.15 Pauze
- II. EUROPEAN CULTURE AND EDUCATION
- 11.40 Lezing door *Jacqueline de Romilly*
12.10 Discussie met *George Klein, Adam Zamoyski, Ivan Fischer, Yvonne van Rooy* en *Jos de Mul* o.l.v. *Rob Riemen*
- 13.30 Lunch
- 14.15 Concert: Schönberg Ensemble met volksliederen van Luciano Berio
- III. EUROPEAN VALUES. THE PHILOSOPHICAL DEBATE
- 14.45 Discussie met *Gianni Vattimo, Tzvetan Todorov, Michael Sandel* en *Thomas Pangle* o.l.v. *Marjolijn Februari*
- 16.00 Pauze
- IV. FINAL DEBATE. EUROPE. A BEAUTIFUL IDEA?
AGENDA FOR THE FUTURE
- 16.30 Discussie met *Jan Peter Balkenende, ZKH Prins Hassan bin Talal, José Manuel Barroso, Fritz Stern* en *Mario Vargas Llosa* o.l.v. *Timothy Garton Ash*
- 18.00 Slotbeschouwing *Jan Peter Balkenende*
18.10 Afsluiting *Rob Riemen*
- 18.15 Receptie

Deelname Nexus-conferentie 2004

Het reserveren van een entreebewijs is verplicht! U dient zich tevoren aan te melden met de antwoordkaart of via onze website www.nexus-instituut.nl. U kruist daar een van de volgende opties aan:

ABONNEE: U heeft reeds een abonnement op het tijdschrift *Nexus* of u besluit heden een abonnement te nemen (met ingang van 2004, *Nexus* 38). U heeft recht op twee kortingskaarten voor €25,- per persoon.

VRIEND: U doneert aan de Stichting Vrienden van het Nexus Instituut jaarlijks een bedrag van minimaal €250,-. U mag gebruikmaken van twee *gratis* entreebewijzen!

STUDENT: U studeert nog, u bent niet ouder dan 30 jaar en u stuurt met uw aanmelding een kopie van uw collegekaart op. U mag gebruikmaken van de kortingsprijs van €20,-.

OVERIG: U valt niet in een van de bovengenoemde categorieën en betaalt voor een entreebewijs €50,-.

Wij raden u aan na 24 november telefonisch te informeren naar beschikbaarheid van plaatsen!

Na ontvangst van uw aanmelding krijgt u tijdig, doch uiterlijk een week tevoren, een bevestigingsbrief, een acceptgiro voor betaling, een routebeschrijving en een entreebewijs toegestuurd.

Wanneer u een abonnement heeft genomen, een informatiepakket heeft aangevraagd of andere artikelen los heeft besteld, is het mogelijk dat u deze met separate post van ons ontvangt.

Wanneer u uw aanmelding wilt annuleren, dan dient u dat *schriftelijk* te doen. U kunt nog kosteloos annuleren tot 10 dagen voor aanvang van het evenement (uiterlijk 24 november 2004); daarna wordt u geacht in elk geval uw betaling te voldoen.

6 De conferentie vindt plaats in de Van Nellefabriek, Van Nelleweg 1 te Rotterdam (www.ontwerpfabriek.nl).

De voertaal van de conferentie is Engels.

Voor vragen, opmerkingen en verzoeken richt u zich tot het Nexus Instituut via e-mail info@nexus-instituut.nl of telefoonnummer 013-466 3450 (tijdens kantooruren).

Wie is wie

JAN PETER BALKENENDE (Nederland 1956) is minister-president van Nederland.

JOSÉ MANUEL BARROSO (Portugal 1956) is voorzitter van de Europese Commissie te Brussel.

MODRIS EKSTEINS (Letland 1943), woonachtig in Canada, is historicus en auteur van *Rites of Spring. The Great War and the Birth of the Modern Age* (1989), een van de belangrijkste werken over de Eerste Wereldoorlog. In 1999 publiceerde hij het deels autobiografische relaas *Walking Since Daybreak. A Story of Eastern Europe, World War II, and the Heart of our Century*.

MARJOLIJN FEBRUARI (Nederland 1963) is filosofe en juriste. Na enkele jaren rechtsfilosofie en ethiek te hebben gedoceerd aan diverse universiteiten, is zij nu onafhankelijk schrijfster en essayiste met onder meer een wekelijkse column in *De Volkskrant*.

IVAN FISCHER (Hongarije 1951) is dirigent, oprichter van het Boedapest Festival Orkest en regelmatig gastdirigent bij het Concertgebouworkest.

TIMOTHY GARTON ASH (VK 1955) is schrijver en historicus. Hij is verbonden aan het St. Antony's College in Oxford. Zijn nieuwste boek *Free World. America, Europe, and the Surprising Future of the West* verscheen onlangs bij Random House.

ZKH PRINS HASSAN BIN TALAL (Jordanië 1947) is, naast vele andere functies, president van de Club van Rome en oprichter van het Parlement of Cultures.

GEORGE KLEIN (Hongarije 1925) overleefde als jood het getto van Boedapest en emigreerde na de oorlog naar Zweden waar hij 30 jaar de afdeling Tumor Biology aan het Karolinska Instituut in Stockholm leidde. Naast zijn werk als arts en wetenschapper, is hij tevens auteur van schitterende essays verzameld in zijn boeken *Pietà*, *The Atheist and the Holy City* en *Live Now*. Klein was van 1957—1993 lid van het Nobelprijs Assemblée.

MIGUEL MADURO (Portugal 1967) is advocaat-generaal aan het Europese Hof van Justitie in Luxemburg.

JOS DE MUL (Nederland 1956) is hoogleraar filosofie in Rotterdam, auteur van o.a. *Cyberspace Odysee* en *The Tragedy of Finitude*. Zie ook www.demul.nl.

ATZO NICOLAÏ (Nederland 1960) is staatssecretaris voor Europese zaken.

KALYPSO NICOLAIDIS (Frankrijk 1962) dochter van Griekse ouders, is fellow aan St. Antony's College in Oxford waar zij o.a. internationale betrekkingen en Europese integratie doceert.

THOMAS PANGLE (VS 1944) is sinds dit jaar hoogleraar politieke filosofie en theorie aan de universiteit van Texas en is onder meer een groot kenner van het werk van Leo Strauss. Hij is auteur van werken als *Among Nations. On the Moral Basis of Power and Peace* en *Political Philosophy and the God of Abraham*.

JACQUELINE DE ROMILLY (Frankrijk 1913) is een wereldberoemd helleniste die onder andere Thucydides in het Frans vertaalde. Zij is de eerste vrouw die benoemd werd aan het Collège de France en die is opgenomen in de Académie Française. Zij publiceerde onder andere *Pourquoi la Grèce?*; *Écrits sur l'enseignement* en *Le trésor des savoirs oubliés*. Enkele jaren geleden heeft zij nagenoeg haar volledige gezichtsvermogen verloren, maar nog steeds publiceert ze boeken en zet zij zich in voor het voortbestaan van de klassieke talen.

YVONNE VAN ROOY (Nederland 1951) is collegevoorzitter van de universiteit van Utrecht.

MICHAEL SANDEL (VS 1953) doceert politieke filosofie aan Harvard University en maakt deel uit van de President's Council on Bioethics. Een van zijn bekendste boeken is *Democracy's Discontent. America in Search of a Public Philosophy* (1996). Hij geeft onder andere college over 'Ethiek en biotechnologie' en 'Markt, moraal en recht'.

SIMEON SAXE-COBURG GOTHA (Bulgarije, 1937) is voormalige koning van Bulgarije en werd in 2001 gekozen tot minister-president.

KARL SCHLÖGEL (Duitsland 1948) is historicus en slavist en geldt als een van de grootste kenners van Midden- en Oost-Europa. Als hoogleraar is hij verbonden aan de Europa Universiteit Viadrina in Frankfurt/Oder. Hij schreef onder meer *Moskou lezen. Die Stadt als Buch; Berlin, Ostbahnhof Europas; Promenade in Jalta und andere Städtebilder* en *Im Raume lesen wir die Zeit*.

8

FRITZ STERN (Duitsland 1926), voorheen universiteitsprofessor aan Columbia University, schreef vele boeken over de geschiedenis van modern Europa en ontving daarvoor diverse onderscheidingen. Zijn meest bekende werken zijn *Politics of Cultural Despair; Gold and Iron. Bismarck, Bleichroder and the Building of the German Empire; Einstein's German World*.

BASSAM TIBI (Syrië 1944) is hoogleraar aan de universiteit van Göttingen en belijdend moslim. Hij is zowel een hartstochtelijk pleitbezorger van de Islam in Europa, als een warm voorstander van het doorbreken van het taboe binnen de moslimgemeenschappen op de gevaren van islamisme en orthodoxe islam. Enkele van zijn vele werken zijn: *Europa ohne Identität?; Islamische Zuwanderung; Die gescheiterte Integration* en *Der neue Totalitarismus. Heiliger Krieg und westliche Sicherheit*.

TZVETAN TODOROV (Bulgarije 1939), filosoof, vluchtte in 1963 naar Frankrijk. Hij staat bekend als 'kritisch humanist' en ontving in oktober 2003 de Spinozalens. Belangrijke boeken van hem zijn: *Nous et les autres: la réflexion française sur la diversité humaine; Face à l'extrême* en *Le jardin imparfait: la pensée humaniste en France*.

MARIO VARGAS LLOSA (Peru 1936) brak als schrijver in 1963 door met *De stad en de honden* en schreef daarna nog vele romans, theaterstukken en essays, die meerdere malen bekroond zijn. Hij woont afwisselend in Londen, Parijs, Madrid en Peru en is bekend om zijn grote maatschappelijke en politieke betrokkenheid. Hij publiceerde de afgelopen jaren onder andere *Aan een jonge romanschrijver; Het feest van de bok* en *Het paradijs om de hoek*.

GIANNI VATTIMO (Italië 1936) is een zeer vooraanstaand filosoof en maakte deel uit van het Europees parlement voor de Italiaanse Communistische Partij. In het Nederlands verscheen van hem: *Het woord is geest geworden. Filosofie van de secularisatie*.

ADAM ZAGAJEWSKI (Polen 1945) is dichter en essayist. Geboren in Lvów, woonde enige jaren in Duitsland en emigreerde in 1982 naar Parijs. In 2002 keerde hij terug naar Krakau. Zijn werk is in vele talen vertaald en bekroond met vele prijzen. Hij wordt dan ook beschouwd als een van de grootste dichters van deze tijd. Het Nexus Instituut publiceerde als eerste een vertaling van zijn gedichten in de uitgave: *Wat zingt, is wat zwijgt*. In Nederlandse vertaling verscheen eveneens *Mystiek voor beginners*.

ADAM ZAMOYSKI (vs 1949) groeide als zoon van Poolse ballingen op in New York en studeerde geschiedenis in Oxford. Hij stamt uit een eeuwen-oude Poolse adellijke familie. Met zijn boeken wil hij de kloof overbruggen die door de Koude Oorlog in de Europese geschiedschrijving is geslagen. Zijn bekendste boek is *The Polish Way*, maar hij publiceerde ook over Chopin en Napoleons veldtochten naar Moskou.

Concert

Het Schönberg Ensemble, gespecialiseerd in twintigste-eeuwse muziek, zal onder leiding van dirigent Hans Leenders de *Folk Songs* van Luciano Berio ten gehore brengen, een cyclus van elf volksliedjes uit de vs, Armenië, Frankrijk, Sicilië, Sardinië en Azerbeïjan. Berio, die in de jaren vijftig van de vorige eeuw tot de avant-garde componisten behoorde, was een van de pioniers op het gebied van de elektro-akoestische muziek. Tegelijkertijd had hij ook heel andere interesses, onder andere voor volksmuziek. De *Folk Songs* die Berio schreef voor zijn eerste vrouw Cathy Berberian worden gezongen door sopraan Cristina Zavalloni.

Verslag van de conferentie

Deze conferentie is de laatste in een reeks conferenties onder de titel 'Europe. A Beautiful Idea?'. Voorafgaand hieraan is het essay *De Idee Europa* van George Steiner in boekvorm door Nexus uitgegeven. In *Nexus* 38, het eerste nummer van jaargang 2004, zijn onder de titel *Europa?* essays verzameld van denkers en politici uit de 20e eeuw (van Paul Valéry en Winston Churchill tot Klaus Mann en Milan Kundera), die zich zorgen maken om Europa en het Europese beschavingsideaal. In *Nexus* 40 zal een aantal essays verschijnen van sprekers tijdens de in 2004 gehouden conferenties. In 2005 zal een meertalige boekuitgave verschijnen met als titel *Europe. A Beautiful Idea?*.

Vrienden van het Nexus Instituut

Er is een aparte stichting Vrienden van het Nexus Instituut waarbij men van mening is dat het Nexus Instituut noodzakelijk is in deze maatschappij, maar waarbij men ook ziet dat een dergelijk instituut kwetsbaar is. Kwetsbaar omdat het geen gemakkelijke vragen stelt, noch aan de lezers en toehoorders, noch aan zijn auteurs en sprekers. Maar ook kwetsbaar omdat het met beperkte middelen culturele reflectie en debat op hoog niveau wil organiseren.

10

Het is mogelijk vriend te worden vanaf € 250,- per jaar. Deze schenking is in beginsel aftrekbaar en volledig aftrekbaar wanneer u een lijfrenteakte in orde maakt. Wij zijn u graag bij de afhandeling hiervan behulpzaam, dus schroom niet contact op te nemen met Kirsten Walgreen (013-466 3450) van het Nexus Instituut om de mogelijkheden te bespreken.

Europe. A Beautiful Idea?

De slotconferentie werd voorafgegaan door een openingsconferentie en drie besloten seminars, waar een groot aantal denkers én beslissers aan deelnam.

7 september 2004

Openingsconferentie 'The Politics of European Values' te Den Haag

Met onder meer Valéry Giscard d'Estaing, Kalypso Nicolaidis, Robert Cooper, Pierre Manent, Joseph Weiler, Amitai Etzioni, Fania Oz-Salzberger, Mehmet Aydin, Dick Benschop, Maurizio Viroli, Vaira Vike Freiberga, Kjell Magne Bondevik, Victor Pérez Díaz en John Ralston Saul.

1—3 oktober 2004

'The Idea of Europe: Past, Present, Future' te Warschau, Polen

Met onder meer Benoit d'Aboville, Karen Fogg, Terry Davis, Haim Harari, Rémi Brague, Carlo Rovelli, Jaroslav Anders, Karl Schlögel, Aleksa Djilas, Miguel Maduro, Michael Brenner, Roger Scruton, Wilhelmina Thomassen, Andres Ortega, Marjolijn Februari, Louis Dupré, Wojciech Sadurski, Robert Kostrzewa, Vladimir Tismaneanu, Jytte Klausen, Andrzej Olechowski, НКН Mabel van Oranje, Fania Oz-Salzberger, George Klein, David Trimble, Adam Zamoyski, Diana Pinto.

22—24 oktober 2004

'Living European Values: Arts and Education' te Berlijn, Duitsland

Met onder meer Paul Keegan, Rem Koolhaas, Gésine Schwan, Josef Jarab, Reiner Moritz, Frits Bolkestein, Iso Camartin, Stanley Crossick, Pascal Bruckner, Emily Bilski, Dame A.S. Byatt, Ivan Krastev, Hans van Mierlo, Lord David Puttnam, Thorsten Schilling, Gabriel Motzkin, C.K. Williams, Olivier Todd, Henk Wesseling, Jack Steinberger, Mark Anderson, Laura Bossi, Peter Gomez, Ulrich Litmann, Andreas Quirrenbach, Mikhail Ryklin.

18—20 november 2004

'Civilization and Power: Freedom and Democracy' te Washington, vs

Met onder meer Francis Fukuyama, Anatol Lieven, Anthony Appiah, Azar Nafisi, Anne Applebaum, Ramin Jahanbegloo, Jean Betke Elstain, Denis Donoghue, Marina Ottaway, James Billington, Peter Pulzer, Ahmed al Rahim, Alexander Smolar, Leon Wieseltier, Prosser Gifford, Agnes Heller, Christoph Bertram, William Pfaff, Geir Lundestad, Aryeh Neier, Mark Jürgensmeyer, Kanan Makiya, Cynthia Ozick, Stanley Crouch, Martin Palous, Michael Nauman, Jane Kramer.

Nexus Bibliotheek IV: *De idee Europa*, Steiner

Europa is meer dan een verenigingsideaal. Maar wat is het precies dat Europa tot Europa maakt? En wat is de toekomst van Europa? Als opmaat naar het tienjarig jubileum van het Nexus Instituut en het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van dit jaar liet de Europese cultuurfilosoof George Steiner in de tiende Nexus-lezing op 30 november 2003 zijn licht schijnen op de betekenis van het Europese beschavingsideaal.

Deze lezing is verschenen als deel IV in de Nexus Bibliotheek, in een Nederlandstalige en een Engelstalige uitgave. U kunt die voor €15,- per uitgave bestellen d.m.v. de bestelbon in deze brochure (€10,- voor abonnees van *Nexus*) of via www.uitgeverij-nexus.nl.

Inmiddels vertaald naar het Frans, Spaans, Catalaans, Portugees en Tsjechisch.

Toetssteen: een idee van Europa

Is het mogelijk met een handvol instituties, ideeën, tradities en gewoontes samen te vatten wat Europa is? George Steiner vindt van wel en hij heeft deze samenvatting getracht te geven in een ingenieuze en provocatieve tekst, die net verschenen is bij het Nexus Instituut: *The Idea of Europe*.

Volgens hem is Europa in de eerste plaats een café, stampvol mensen en woorden, waar poëzie geschreven wordt, waar men samenzweert, filosofeert en waar men beschaafde bijeenkomsten houdt. Het café dat van Madrid tot aan Wenen, van Sint Petersburg tot Parijs, van Berlijn tot Rome en van Praag tot Lissabon, niet los te zien is van de grote culturele, artistieke en politieke bewegingen van het westen. Waar tussen houten tafels en zwart geblakerde muren van de rook, de grote filosofische systemen ontstonden, de formele experimenten, de ideologische revoluties en de esthetica.

(13 juni 2004, El País, Mario Vargas Llosa)

Nexus Instituut

Tijdschrift Nexus & Nexus Bibliotheek

Het essayistische tijdschrift-in-boekvorm *Nexus* bestaat sinds 1991 en inmiddels zijn er 39 uitgaven verschenen (drie uitgaven per jaar). Auteurs uit binnen- en buitenland wordt gevraagd essays te schrijven over cultuurfilosofische thema's en er worden boekbesprekingen op het gebied van de humaniora, wijsbegeerte, theologie en kunst en cultuur gepubliceerd. Eén uitgave per jaar is gewijd aan het thema van de daarvoor gehouden jaarlijkse Nexus-conferentie. De nummers van *Nexus* zijn gemiddeld 200 pagina's dik. Een jaargang loopt gelijk met een kalenderjaar en het is mogelijk ieder moment van het jaar een abonnement te nemen, dat dan ingaat met het eerste nummer van de jaargang (in 2004 is dat *Nexus* 38). Abonnees op het tijdschrift hebben voorrang en korting bij aanschaf van entreebewijzen van de overige activiteiten als ook bij het bestellen van uitgaven uit de boekenreeks Nexus Bibliotheek. In deze boekenreeks zijn nog beschikbaar *Er hoest een kind voorbij* van Jacques Janssen (tekeningen, gedichten, 2001) en George Steiners *De Idee Europa* en *The Idea of Europe*. In november 2004 komt de tweede druk van Thomas Mann's *Mijn Tijd* uit (herdruk 1999) en verschijnt een herdruk van de eerste Nederlandse vertaling van de gedichten van Adam Zagajewski: *Wat zingt, is wat zwijgt* (herdruk 1998). De boekjes zijn gebonden, in beperkte oplage gedrukt en bij Nexus verkrijgbaar.

Nexus-lezing & Nexus-conferentie

De jaarlijkse Nexus-lezing is vanaf 1994 achtereenvolgens gehouden door: Edward Said, Amartya Sen, Richard von Weizsäcker, Claudio Magris, Adam Zagajewski, Elisabeth Mann Borgese, Michael Ignatieff, Richard Holbrooke, Carlo Ginzburg, George Steiner en Avishai Margalit. Alle lezingen zijn in de vorm van essays verschenen in de diverse uitgaven van het tijdschrift *Nexus*.

Sinds 1996 wordt jaarlijks de Nexus-conferentie georganiseerd waarbij een keur aan internationale gasten een dag lang optreedt voor een algemeen publiek. Titels van conferenties waren: 'Testament van de 20ste eeuw. Strategieën van vergetelheid' (1996), 'Het proces Richard Wagner' (1997), 'Testament van de 20ste eeuw. Afgoderij' (1998), 'No Place for Cosmopolitans?' (1999), 'Testament van de 20ste eeuw. Het vaarwel van de Muzen' (2000), 'Zoektocht van het leven. Liefde en dood' (2001), 'Zoektocht van het leven. Het kwaad' (2002), 'Zoektocht van het leven. De anatomie van het verlies' (2003).

Voor bestellingen van uitgaven van het tijdschrift *Nexus* en de delen uit de Nexus Bibliotheek gaat u naar: www.uitgeverij-nexus.nl of www.nexus-instituut.nl. Hier treft u naast volledige inhoudsopgaven per tijdschrift ook korte samenvattingen van de essays aan.

Organisatie Nexus Instituut

Staf

Rob Riemen (oprichter, directeur, hoofdredacteur)
Kirsten Walgreen (zakelijk directeur)
Irene Groothedde (redactiesecretaris)
Martien Versteegh (directiesecretaris)
Linda van Poppel (projectmanager)
Lucy Vugts (office manager)

Bestuur

Dr. Wim van den Goorbergh
(*voorzitter*, vh. vice-voorzitter Raad van Bestuur Rabobank Nederland)
Mr. Joost Kuiper (*penningmeester*, Raad van Bestuur ABN Amro Bank)
Prof. mr. Ad Geelhoed (advocaat-generaal, Europees Hof van Justitie)
Drs. Martijn Sanders (algemeen directeur Het Concertgebouw NV)
Mr. Herman Tjeenk Willink (vice-president Raad van State)
Mr. Joan de Wijkerslooth (voorzitter College van Procureurs-Generaal)

Raad van Advies

Pierre Audi (artistiek directeur De Nederlandse Opera)
Mr. drs. Frits Bolkestein (eurocommissaris te Brussel)
Drs. Tom de Bruijn (Permanente Vertegenwoordiging, Brussel)
Prof. dr. Mark Eyskens (oud-premier België)
Dr. Otto von der Gablentz (oud-ambassadeur voor Duitsland)
Prof. dr. Marc Groenhuijsen (universiteit Tilburg)
Prof. dr. Victor Halberstadt (universiteit Leiden)
Prof. dr. Dragan Klaić (universiteit Amsterdam)
Drs. Jaap Leemhuis (vh. directeur GBN Europe)
Prof. drs. Ronald de Leeuw (directeur Rijksmuseum)
John Leighton (directeur Van Gogh Museum)
Truze Lodder (zakelijk directeur De Nederlandse Opera)
Mr. Yvonne van Rooy (voorzitter College van Bestuur, universiteit Utrecht)
Drs. Tom de Swaan (lid raad van bestuur ABN Amro Bank NV)
Mr. drs. Rob Visser (DG IA, Ministerie van Justitie)
Mr. Peter van Walsum (oud-ambassadeur)
Drs. Herman Wijffels (voorzitter SER)

Redactieadviesraad Tijdschrift Nexus

Prof. dr. Willem Witteveen (*voorzitter*, Universiteit Tilburg)
Dr. Jattie Enklaar (Universiteit Utrecht)
Prof. dr. Jaap Goedegebuure (Universiteiten Tilburg en Nijmegen)
Wim Kayzer (schrijver/journalist)
Prof. dr. Donald Loose (Universiteiten Rotterdam en Tilburg)
Prof. dr. Eric Moormann (Universiteit Nijmegen)
Drs. David Rijser (Barlaeus Gymnasium Amsterdam)

Nexus Instituut

Inzicht door samenhang

Het Nexus Instituut bestudeert het Europese cultuuroed in zijn kunstzinnige, levensbeschouwelijke en filosofische samenhang om zo inzicht te bieden in eigentijdse vragen en uitdagend vorm te geven aan het cultuurfilosofische debat. Als culturele denktank beoogt Nexus een stijl van kwaliteit, eruditie en tolerantie, om op die wijze een contrapunt te zijn voor kleinheid van geest, verzuiling en nationalisme, de troosteloosheid van het niets weten en het fanatisme van het enig weten. Nexus wil zich op deze wijze scharen in de Europese humanistische traditie. Het Nexus Instituut is er voor eenieder met een brede intellectuele belangstelling voor cultuur en maatschappij. Het publiceert driemaal per jaar het essayistische tijdschrift-in-boekvorm *Nexus* en eenmaal per jaar een uitgave in de serie Nexus Bibliotheek. Het instituut organiseert jaarlijks de Nexus-lezing en -conferentie. Het Nexus Instituut is een onafhankelijk instituut, gevestigd aan de Universiteit van Tilburg, waar de meeste publiekgerichte activiteiten plaatsvinden. Het Nexus Instituut is met name afhankelijk van subsidies en overige (particuliere) bijdragen.

Nexus Instituut / Uitgeverij Nexus bv

Postbus 90153
5000 LE TILBURG

tel. 013-466 3450
fax 013-466 3434
info@nexus-instituut.nl
www.nexus-instituut.nl

Het Nexus Instituut dankt voor hun steun:

Ministerie van Buitenlandse Zaken (Europafonds)
Europese Commissie (Socrates) - Ministerie van OC en w
Universiteit van Tilburg - Provincie Noord-Brabant

Aanmeldingskaart

Nexus-conferentie 4 december 2004

Van Nellefabriek, Rotterdam

Ik bestel de volgende entreebewijzen (lees de voorwaarden op pag. 6): *

- _____ Aantal entreebewijzen als *abonnee* (€ 25 p.p., max. 2 personen per abonnement)
- _____ Aantal entreebewijzen als *vriend* (gratis, max. 2 personen)
- _____ Aantal entreebewijzen als *student* (€ 20 p.p.)
- _____ Aantal entreebewijzen *overig* (€ 50 p.p.)

Abonnement op tijdschrift *Nexus*

- Ik ben reeds op het tijdschrift *Nexus* geabonneerd!
- Ik wil een *jaarabonnement* 2004 (*Nexus* 38, 39 en 40) voor € 55
- Ik wil een *meerjarigabonnement* 2004—2005 (*Nexus* 38 t/m 42) voor € 95
- Ik wil een *meerjarigabonnement* 2004—2006 (*Nexus* 38 t/m 45) voor € 150

Vriend van *Nexus*

- Ik ben reeds vriend van *Nexus*!
- Ik word graag vriend van het *Nexus* Instituut en ik machtig de Stichting Vrienden van het *Nexus* Instituut tot wederopzegging om jaarlijks € _____ (min. € 250) af te schrijven van bankrekening: _____
- Ik maak graag gebruik van de mogelijkheid gedurende vijf jaar een vast bedrag per jaar over te maken. Stuur u mij daarvoor de benodigde bescheiden.

* Wanneer u zich aanmeldt, gaat u akkoord met de voorwaarden voor deelname zoals deze op pagina 6 zijn weergegeven. Hier staat ook de toelichting op de diverse categorieën! Incomplete aanmeldingen leiden tot vertraging, dus gelieve uw aanmelding goed te controleren alvorens deze op te sturen (dus ook de achterzijde van deze kaart!).

AFZENDER

Gelieve de namen van *alle* deelnemers op te geven!

Organisatie: _____

Naam (1): _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Telefoon (overdag): _____

E-mail: _____

Overige deelnemers:

Naam (2): _____

Naam (3): _____

Naam (4): _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Postzegel
niet nodig

NEXUS INSTITUUT

Antwoordnummer 60569

5000 WE TILBURG

Uitgeverij Nexus BV

Abonnementen

- Jaarabonnement* voor 2004 (*Nexus* 38, 39 en 40) voor € 55
 - Meerjarigabonnement* voor 2004—2005 (*Nexus* 38 t/m 42) voor € 95,00
 - Meerjarigabonnement* voor 2004—2006 (*Nexus* 38 t/m 45) voor € 150,00
-

Overige bestellingen*

- Proefnummer* (geen uitgaven van 2003 en later) voor € 7
 - Informatiepakket* (gratis)
 - Er hoest een kind voorbij* (Jacques Janssen 2001) € 17,50
 - De idee Europa* (George Steiner 2004) € 15 (voor niet-abonnees)
 - De idee Europa* (George Steiner 2004) € 10 (voor abonnees)
 - The Idea of Europe* (George Steiner 2004, engelstalig) € 15 (voor niet-abonnees)
 - The Idea of Europe* (George Steiner 2004, engelstalig) € 10 (voor abonnees)
 - Mijn Tijd* (Thomas Mann, tweede druk november 2004) voor € 17,50
 - Wat zingt, is wat zuijgt* (Adam Zagajewski, tweede druk november 2004) voor € 17,50
 - Nexus* 38 'Europa?' € 19,50
 - Nexus* 39 'De anatomie van het verlies' € 19,50
 - Nexus* 40 'De zoektocht naar Europa' € 19,50
 - Andere uitgaven van het tijdschrift *Nexus* v.a. € 12,50 te weten: _____
-

Stichting Vrienden van het Nexus Instituut

- Ik word graag vriend van het Nexus Instituut en ik machtig de Stichting Vrienden van het Nexus Instituut tot wederopzegging om jaarlijks € _____ (min. € 250) af te schrijven van bankrekening: _____
- Ik maak graag gebruik van de mogelijkheid gedurende vijf jaar een vast bedrag per jaar over te maken. Stuurt u mij daarvoor de benodigde bescheiden.

*Per bestelling, m.u.v. het informatiepakket, wordt € 3,50 in rekening gebracht voor handling- en portokosten.

Zie ook: www.uitgeverij-nexus.nl of www.nexus-instituut.nl

AFZENDER

Organisatie: _____

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Woonplaats: _____

Telefoon (overdag): _____

E-mail: _____

Datum: _____

Handtekening: _____

Postzegel
niet nodig

NEXUS INSTITUUT

Antwoordnummer 60569

5000 WE TILBURG